

OCAK-EYLÜL 1999 DÖNEMİ ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

Ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, “tomb.gov.tr” internet adresinde, [“Yayınlar/Sürekli Yayınlar/6.Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri”](#) başlıkları altında yer almaktadır.

1999 yılı Ocak-Eylül dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar gerek dış ticaret istatistiklerinde gerek diğer kalemlerde yapılan değişiklikleri de içerir şekilde aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, 1999 Ocak-Eylül dönemine ilişkin ihracat gelirlerinin % 6,6, bavul ticaretinin % 50,9, ithalat harcamalarının (CIF) ise % 18,1 oranında azalması sonucu dış ticaret açığı % 29,0 oranında daralmıştır. Diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 35,1 oranında azalarak 7.321 milyon ABD doları olmuştur. 1998 Ocak-Eylül döneminde 144 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 1999 yılının aynı döneminde 588 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1998 Ocak-Eylül döneminde 3.061 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirin ilave edilmesiyle 23.444 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **İhracat (FOB)** gelirleri, 1999 yılının aynı döneminde 1.502 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 20.526 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde 1.408 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında 34.582 milyon ABD doları olan **İthalat (FOB)** harcamaları, 1999 yılı aynı döneminde 1.221 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere 28.435 milyon ABD dolarına düşmüştür. Bu gelişmeler ışığında, 1998 Ocak-Eylül döneminde 11.138 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 1999 yılının aynı döneminde % 29,0 oranında azalışla 7.909 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2- Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, geçen yılın aynı dönemine göre % 31,0 oranında azalarak 3.968 milyon ABD doları olmuştur. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle hemen hemen aynı kalarak 1.756 milyon ABD doları olmuş, **diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 2.640 milyon ABD doları azalışla 8.500 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** içerisinde yer alan **turizm giderleri** % 16,0 azalmış, **faiz giderleri** % 19,2 artmış, **diğer mal ve hizmet giderleri** ise % 13,1 oranında azalarak sırasıyla 1.218, 3.988 ve 5.750 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Karşılıksız transferler kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 5,2 oranında azalarak, 3.594 milyon ABD dolarına ulaşmıştır.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

1999 yılı Ocak-Eylül döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

- **Net doğrudan yatırımlar** geçen yılın aynı dönemine göre % 79,7 oranında azalarak, 76 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.
- **Portföy yatırımları** kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından **tahvil ihracı** yoluyla yapılan net borçlanma 1998 yılı Ocak-Eylül döneminde 530 milyon ABD doları tutarında; 1999 yılının aynı döneminde ise 866 milyon ABD doları tutarında gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında net menkul değer alım-satımlarının 1998 Ocak-Eylül döneminde 1.316 milyon ABD doları alımla sonuçlandığı, 1999 yılının aynı döneminde ise 1.069 milyon ABD doları satım olduğu, buna karşın yurtdışında yerleşiklerin yurtiçinde net menkul alım-satımlarının, aynı dönemlerde sırasıyla 4.715 milyon ABD doları satım ve 495 milyon ABD doları alım gösterdiği gözlenmektedir. Sonuç olarak, 1998 yılı Ocak-Eylül döneminde 5.501 milyon ABD doları çıkış gösteren **portföy yatırımları**, 1999 yılının aynı döneminde 2.430 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

- **Uzun vadeli sermaye hareketlerinde** 1998 yılı ilk dokuz aylık döneminde 3.660 milyon ABD doları net giriş olurken, 1999 yılının aynı döneminde 510 milyon ABD doları net çıkış olmuştur. **Uzun vadeli döviz kredi kullanımları** 9.226 milyon ABD dolarından 7.475 milyon ABD doları düzeyine inmiş olup, sözkonusu azalış, çoğunlukla bankalar ve özel sektörün uzun vadeli borçlanmalarındaki azalmadan kaynaklanmıştır. **Anapara geri ödemeleri** ise aynı dönemde 6.123 milyon ABD dolarından 7.930 milyon ABD dolarına yükselmiştir. Bu dönemde **kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında**, 1998 yılının ilk dokuz ayında 557 milyon ABD doları artış görülürken, 1999 yılının aynı döneminde 55 milyon ABD doları azalış olmuştur.
- **Kısa vadeli sermaye hareketleri**, yükümlülükler yönünden incelendiğinde, 1998 ve 1999 yılları Ocak-Eylül dönemlerinde sırasıyla 4.016 ve 3.945 milyon ABD doları artış olduğu gözlenmektedir. **Bankalarca sağlanan krediler** kaleminde 1998 yılının ilk dokuz ayında net 744 milyon ABD doları, 1999 yılının aynı döneminde de net 1.441 milyon ABD doları artış olmuş; ayrıca **ticari krediler** kaleminde aynı dönemlerde gözlenen 1.448 ve 2.710 milyon ABD doları artışlar sonucu, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yeralan **sağlanan krediler** kaleminde, sözkonusu dönemlerde sırasıyla 2.694 milyon ABD doları ve 4.166 milyon ABD doları artış gerçekleşmiştir. **Mevduat hesaplarında** 1998 Ocak-Eylül döneminde 1.322 milyon ABD doları artış olurken, 1999 yılının aynı döneminde, çoğunlukla, bankalar nezdindeki döviz tevdiat hesaplarındaki azalmadan kaynaklanan 221 milyon ABD doları azalış olmuştur. **Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar** bölümünde **verilen krediler** kaleminde 1998 Ocak-Eylül döneminde 287 milyon ABD doları, 1999 yılının aynı döneminde ise 498 milyon ABD doları artış görülmüş; **bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kalemi 1998 Ocak-Eylül döneminde 4.706 milyon ABD doları, 1999 yılının aynı döneminde ise 456 milyon ABD doları artış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Bu gelişmeler ışığında, resmi rezervler 1998 yılı Ocak-Eylül döneminde 2.104 milyon ABD doları artarken, 1999 yılının aynı döneminde artış 5.075 milyon ABD doları olmuştur.